

Nr 93.

Av herr Nilsson, Theodor, m. fl., om årligt understöd åt förre folkskolläraren P. A. Petterssons änka.

Den 15 december 1934 avled förre folkskolläraren i Skaftö skoldistrikt Per August Pettersson vid en ålder av 79 år. Pettersson hade efter en 40-årig tjänstgöring såsom ordinarie folkskollärare avgått med pension vid uppnådd pensionsålder år 1920.

Pettersson efterlämnade vid sin död *dels* änkan Hilma Adolfina, född Johansdotter, vilken är född den 16 april 1859 och med vilken han ingick äktenskap den 19 december 1923, och *dels* fem myndiga barn i ett tidigare gifte. Detta tidigare gifte hade upplösts redan år 1893 genom hustruns då timade frånfälle.

Omedelbart efter det första äktenskapets upplösning, alltså år 1893, anställde Pettersson i sin tjänst Hilma Adolfina Johansdotter såsom husföreståndarinna mot en lön av 100 kronor om året, vilken lön icke undergick någon ändring tills Pettersson år 1923 vid 68 års ålder ingick äktenskap med henne.

De uppgifter och det ansvar, som påvilade Hilma Adolfina Johansdotter i hennes egenskap av husföreståndarinna för en familj om sex personer och vårdarinna om fem minderåriga barn, voro förvisso icke obetydliga. Det är uppenbart, att det på 1890-talet och 1900-talets första decennium med en folkskollärares blygsamma avlönning — med högsta ålderstillägg utgjorde denna icke fullt 1,000 kronor om året — var ytterst svårt för en stor familj att draga sig fram, och skuldsättning kunde icke undvikas. Denna kunde dock genom iakttagande av sträng sparsamhet hållas inom rimliga gränser, så att ekonomisk ruin kunde undvikas. Barnen erhöilo efter en morbroder ett mindre arv, varigenom det blev möjligt att bereda dem vidare skolgång efter avslutad folkskola för förvärvande av nödig allmänbildning. De ekonomiska bekymren voro dock alltjämt svåra. Åren gingo emellertid och barnen kommo så småningom ut i världen och kunde försörja sig själva, varjämte inkomsterna med tiden ökades något, och de senaste 15 åren av Petterssons levnad förbättrades ekonomien, så att vid hans död tillgångarna överstego skulderna med cirka 2,500 kronor.

Förtjänsterna om hemmets omvårdnad och ekonomiska skötsel måste i första hand tillskrivas Hilma Adolfina, som alltifrån den första stunden av sin hushållersketid betraktat hemmets bästa som sin främsta uppgift och som städse uppjudit hela sin förmåga för att hålla hemmet samman. När småningom samtliga barnen vid mogen ålder lämnat hemmet, ingick Pettersson, såsom nämnts, år 1923 äktenskap med Hilma Adolfina. De hade då haft ge-

mensamt hem under en tid av mera än trettio år. Pettersson var vid äktenskapets ingående 68 och Hilma Adolfina 64 år. Anledningen till äktenskapets ingående var helt naturligt den, att makarna önskade försäkra sig om varandras bistånd under sin återstående levnad.

När Hilma Adolfina efter mannens död år 1936 hos statens pensionsanstalt anhöll om änkepension, erhöll hon det beskedet, att hennes ansökan icke kunde bifallas, enär enligt reglementet för statens pensionsanstalt äktenskap, som ingåtts efter det delägare i anstalten fyllt 65 år, icke grundar rätt till pension för änkan. En av henne hos Kungl. Maj:t gjord ansökan om pension efter mannen har sedermera genom Kungl. Maj:ts beslut lämnats utan bifall. Detta har för henne blivit en djup och svår misräkning, helst som hennes hälsa under de senaste åren avsevärt undergrävts, så att hon numera — vid 79 års ålder — icke är i stånd att företaga sig något förvärvsarbete. Ett mindre jordbruk, som av mannen inköpts år 1923, har för undvikande av ekonomisk förlust måst utarrenderas för en obetydlig penning, och denna inkomst är för närvarande den enda änkan har för sitt uppehälle. Att märka är, att styvbarnen icke äro i stånd att bidra till hennes försörjning, enär de samtliga hava egna familjer att draga försorg om. Det säger sig självt, att under sådana förhållanden änkan är i verkligt behov av ekonomiskt bistånd.

I betraktande av nu relaterade omständigheter funno vi oss nästföregående år föranlättna att motionsvägen bringa frågan om beredande av understöd åt änkan Pettersson under riksdagens prövning. Vårt yrkande gick ut på att riksdagen skulle bevilja änkan ett årligt understöd under hennes återstående livstid med ett belopp, som vederbörande utskott kunde finna skäligt. I avgivet utlåtande (utl. nr 32 p. 14) avstyrkte bankoutskottet bifall till motionen under motivering, att ett beslut om tillerkännande åt änkan Pettersson av pension med frångående av bestämmelserna i reglementet för statens pensionsanstalt finge anses ur principiella synpunkter betänkligt och sannolikt ägnat att medföra icke önskvärda konsekvenser. Mot detta utskottets beslut anmälde undertecknad Nilsson jämte en av bankoutskottets övriga ledamöter reservation under yrkande, att riksdagen måtte bevilja änkan Pettersson en årlig pension av 444 kronor. Vid ärendets slutliga behandling inom riksdagen kunde emellertid proposition icke framställas på yrkande om bifall till reservationen.

Vi vidhålla alltjämt den av oss tidigare uttalade uppfattningen, att det i betraktande av de speciella omständigheterna i förevarande fall måste anses rättvist och billigt, att staten träder hjälpsamt emellan genom beviljande åt änkan Pettersson av ett årligt understöd under hennes återstående livstid utan hinder av att makarnas äktenskap ingåtts först efter det mannen uppnått 65 års ålder. Visserligen har riksdagen tidigare i allmänhet uppehållit principen att icke medgiva pension åt befattningshavares efterlevande, vilka saknat pensionsrätt på den grund, att befattningshavarens äk-

tenskap ingåtts först efter uppnåendet av viss i vederbörligt pensionsreglemente angiven levnadsålder. Emellertid saknas ingalunda exempel på att riksdagen medgivit undantag från denna regel, då särskilda förhållanden förelegat. Så t. ex. beviljade 1928 års riksdag i ett med det förevarande till synes analogt fall efter hemställan av bankoutskottet (utl. nr 32 p. 68) understöd med 444 kronor årligen till änkan efter linjemästaren vid telegrafverket K. Widlund utan hinder av att makarnas äktenskap ingåtts efter den tid, då enligt gällande bestämmelser äktenskapet skulle hava slutits för att i vanlig ordning medföra pensionsrätt för änkan. De skäl, som föranledde bankoutskottets ställningstagande vid detta tillfälle, torde hava varit *dels* att Widlund i egenskap av delägare i telegrafverkets änke- och pupillkassa till kassan erlagt pensionsavgifter med sammanlagt 1,338 kronor, *dels* att hans anställningstid i statens tjänst uppgått till närmare 40 år och *dels* slutligen att änkan Widlund befann sig i knappa ekonomiska omständigheter. Liknande skäl synas oss tala för en välvillig behandling även av den nu föreliggande motionen. Petterssons anställningstid såsom folkskollärare har utgjort omkring 40 år, och vidare har han i familjepensionsavgifter erlagt tillhoppa 1,329 kronor. Härtill kommer, att änkan Pettersson befinner sig i synnerligen knappa ekonomiska omständigheter. Jämväl i andra fall har riksdagen i fråga om efterlevande till statliga befattningshavare beviljat pensioner under liknande förhållanden som de nu förevarande. Vad nu anförts utgör enligt vår mening fullgott stöd för den av oss tidigare uttalade uppfattningen, att pension synes kunna beviljas änkan Pettersson utan risk för omfattande konsekvenser. Pensionsbeloppet synes oss skäligen böra bestämmas till 444 kronor.

På grund av det anförda och med hänvisning till de handlingar i ärendet, som komma att tillställas vederbörande utskott, få vi hemställa,

att riksdagen må medgiva, att förre folkskolläraren Per August Petterssons änka Hilma Adolfina Pettersson, född Johansdotter, må från och med den 1 januari 1939 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 444 kronor.

Stockholm den 21 jan. 1939.

Th. Nilsson.

Karl H. Andersson.

K. I. Sköldén.

John Gustavson.

J. Hansson.

Emil Andersson.

